

CONTROLEPROTOCOL

Voor de accountantscontrole op de jaarrekening

GEMEENTE DALFSEN

GEMEENTE DALFSEN.....	1
CONTROLEPROTOCOL	4
Bijlagen	13
Bijlage 1 - Externe wetgeving gemeente Dalfsen.....	14
Bijlage 1 – 1 - Externe wetgeving gemeente Dalfsen	17
Bijlage 2A - Verordeningen gemeente Dalfsen	21
Bijlage 2B - Beleidsregels gemeente Dalfsen	25
Bijlage 2C - Nota's gemeente Dalfsen.....	28
Bijlage 3: Communicatie en periodiek overleg	30
Bijlage 4: Rapportage door de accountant.....	32

1. Inleiding

De gemeentewet bepaalt dat bij de accountantscontrole, naast onderzoek naar de getrouwheid, ook de rechtmatigheid van de baten, lasten en de balansmutaties moet worden onderzocht. Met andere woorden de accountant controleert of de baten, lasten en de balansmutaties zijn verricht binnen de grenzen van de interne en externe regelgeving. Het is juist daarvoor om een controleprotocol op te stellen, op deze wijze wordt de accountant in staat gesteld om tot een controleoordeel te komen.

1.1 *Het controleprotocol voor de accountantscontrole ingaande de jaarrekening 2005*

Het controleprotocol geeft richting aan het werk van de accountant. Door middel van een controleprotocol geeft de raad als opdrachtgever aan waarover hij zekerheid wil hebben en waarover hij dus gerapporteerd wil worden. Hierdoor kan de accountant gericht te werk gaan en zullen er geen overbodige werkzaamheden worden verricht.

De belangrijkste zaken die in het controleprotocol worden vastgelegd zijn de te hanteren goedkeurings- en rapporteringtoleranties en de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole.

In paragraaf 3 vermelden we de gehanteerde toleranties en geven we aan wat deze inhouden. We besteden aandacht aan de definities van de bovengenoemde toleranties en geven weer welke toleranties men binnen de gemeente Dalfsen hanteert.

In paragraaf 4 van het controleprotocol leggen we uit wat het begrip rechtmatigheid inhoudt en geven we de al gehanteerde rechtmatigheidscriteria aan en welke criteria specifiek een rol spelen bij de controle naar rechtmatigheid, dat zijn: het begrotingscriterium, het misbruik en oneigenlijke gebruikcriterium en het voorwaardencriterium.

In paragraaf 5 van het controleprotocol wordt uitgelegd wat het normenkader en toetsingskader inhoudt en waar deze uit bestaan. Bij de reikwijdte wordt veelal verwezen naar de bijgevoegde bijlagen aangezien deze de regelgeving bevatten waaraan de accountant de financiële beheershandelingen zal toetsen in het kader van de rechtmatigheidscontrole. Ook wordt toegelicht in deze paragraaf wat de taken en de verantwoordelijkheden zijn van het college, de raad en de accountant.

In paragraaf 6 wordt de rapportering van de accountant beschreven. Dit zowel tijdens als na de afronding van de controlewerkzaamheden en welke punten er minimaal dienen te worden vermeld in het verslag van bevindingen. In deze paragraaf wordt ook aandacht besteed aan de accountantsverklaring.

CONTROLEPROTOCOL VOOR DE ACCOUNTANTSCONTROLE OP DE JAARREKENING VAN DE GEMEENTE DALFSEN

1. Inleiding

Deloitte Accountants B.V. te Zwolle is belast met uitvoering van de accountantscontrole voor de gemeente Dalfsen als bedoeld in art. 213 GemeenteWet (GW) op de jaarrekening. Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole moet de raad nog een aantal zaken nader regelen, hetgeen op hoofdlijnen in dit controleprotocol plaatsvindt. Dit protocol zal de basis zijn voor de controle op de jaarrekening op het gebied van rechtmatigheid door de accountant. Ieder jaar zullen de verordeningen opnieuw worden bekeken op bestaan en wijzigingen zodat dit protocol de meest recente verordeningen, zowel intern als extern, bevatten.

Object van de controle is de jaarrekening van onze gemeente en daarmee tevens het financieel beheer uitgeoefend door of namens het College van Burgemeester en Wethouders, verder genoemd in dit protocol als college.

1.2 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapporteringtoleranties voor de controle van de jaarrekening.

1.3 Wettelijk kader

De GW, art. 213 schrijft voor dat de raad één of meer accountants aanwijst als bedoeld in art. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan de raad nadere aanwijzingen geven voor de te hanteren goedkeurings- en rapporteringtoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven worden welke wet- en regelgeving van toepassing is.

De raad heeft op 25 oktober 2004 de verordening ex art. 212, 213 en 213a GW voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Dalfsen vastgesteld. In het raadsbesluit is het bij de controle te hanteren normenkader in hoofdlijnen vastgelegd. Met dit controleprotocol stelt de raad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn aangaande het controlejaar.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid én rechtmatigheid)

Zoals in art. 213 GW is voorgeschreven, zal de controle van de in art. 197 GW bedoelde jaarrekening uitgevoerd worden door de door de raad benoemde accountant en zal deze gericht zijn op het geven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten, lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn met de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in art. 186 GW (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van art. 213, lid 6 GW (Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten), de Kadernota, de adviezen van het Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten en de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NIVRA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden. Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten (BAPG) dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen "in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen".

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringtoleranties

Tijdens de controle accepteert de accountant bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of financiële handeling die binnen de gemeente wordt verricht. De accountant richt zijn controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten, lasten, balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De controle is dus gericht op het ontdekken van belangrijke fouten. De accountant maakt hiervoor bij zijn controle gebruik van vastgestelde toleranties, risicoanalyse en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

De definitie van goedkeuringstolerantie is: *"de goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers wordt beïnvloed"*.

Voor de goedkeuringstolerantie wordt onderscheid gemaakt tussen fouten en onzekerheden. Een fout in een jaarrekening kan ontstaan doordat bijvoorbeeld het onvolledig opnemen van jaarrekeningposten, een toelichting niet toereikend is of dat een waarderingsgrondslag onjuist is. Een onzekerheid in de controle kan bijvoorbeeld ontstaan door gebreken in de interne controle, waardoor achteraf niet meer vast te stellen is of bijvoorbeeld een bepaalde uitgave rechtmatig heeft plaatsgevonden of bepaalde baten volledig zijn verantwoord.

In het BAPG zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. Provinciale Staten en gemeenteraden mogen de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. Dit moet dan wel worden toegelicht in de accountantsverklaring. De goedkeuringstolerantie wordt berekend als een percentage van de totale lasten van de gemeente. De minimumeisen zijn:

Goedkeuringstolerantie	Soorten accountantsverklaring:			
	Goedkeurend	met beperking	oordeelonthouding	afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	kleiner of gelijk aan 1%	> 1% < 3%	-	groter of gelijk aan 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	Kleiner of gelijk aan 3%	> 3% < 10%	groter of gelijk aan 10%	-

Op basis van de begroting 2005 van de gemeente Dalfsen betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van circa € 348.000 en een totaal van onzekerheden van circa € 1.045.000 de goedkeurende strekking van de accountantsverklaring niet zullen aantasten.

Voor de rapporteringstolerantie stelt de raad als maatstaf dat de accountant elke gevonden fout of onzekerheid die bovengenoemde percentage overschrijdt rapporteert.

Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook nog een kwalitatieve beoordeling hanteren, waarvan de weging van fouten en onzekerheden hier onderdeel van uitmaakt.

In de accountantscontrole bestaan twee begrippen die de marge voor controle en rapportering weergeven: de goedkeuringstolerantie en de rapporteringstolerantie. Deze toleranties gelden voor zowel het getrouwe beeld als voor de rechtmatigheid.

De definitie van rapporteringstolerantie is: “de rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen”.

Indien de raad in de opdrachtverstrekking aan de accountant géén nadere rapporteringstolerantie(s) voorschrijft dan zijn de rapporteringstolerantie(s) gelijk aan de bedragen die voortvloeien uit de goedkeuringstolerantie.

De accountant richt de controle in, rekening houdend met de rapporteringstolerantie, om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

4. Begrip rechtmatigheid en de aanvullende te controleren rechtmatigheidcriteria

Rechtmatigheid als onderdeel van het oordeel van de accountant is nieuw voor de jaarrekening. Rechtmatigheid in brede zin van het woord betekent: het voldoen aan de wettelijke kaders en regelgeving. Voor gemeenten zijn dat de wet- en regelgeving van hogere overheden en die van de gemeente zelf. De geldende wet- en regelgeving kan voor een gemeente betrekking hebben op een zeer omvangrijk gebied. Van belang is daarom dat onderscheid wordt gemaakt tussen het juridische begrip rechtmatigheid en het begrip rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole. Dit laatste begrip is beperkter dan het juridische begrip rechtmatigheid en wordt in het Besluit Accountantscontrole Gemeenten zo goed mogelijk afgebakend. Volledigheidshalve wordt hier nog vermeld dat onrechtmatigheid niet synoniem is met fraude. Bij fraude is altijd sprake van opzet.

Rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole vereist dat de baten en lasten in de jaarrekening en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen”. Aangezien de baten, lasten en de balansmutaties in de jaarrekening een optelsom zijn van diverse financiële beheershandelingen (zoals het beslissen tot het toekennen van een subsidie, het betalen van rekeningen, het opleggen van een belastingaanslag, etc.) staan deze handelingen centraal bij de toets die de accountant verricht: deze moeten gebeuren volgens de regels die gelden. Een voorbeeld: subsidie mag alleen worden toegekend als er een subsidieregeling is en als de aanvragen voldoen aan de eisen zoals gesteld in deze regeling. Voorts moeten alle uitkomsten van de handelingen in het financieel beheer worden vastgelegd in de administratie; het moet traceerbaar zijn welke subsidies zijn toegekend, wanneer betalingen hebben plaatsgevonden enzovoorts.

Alle financiële beheershandelingen moeten niet alleen voldoen aan specifieke regels (bijvoorbeeld subsidievoorschriften), maar moeten ook in overeenstemming zijn met financiële regels, zoals de Financiële verordening (art. 212 GW), de Controleverordening (art. 213 GW), en de Verordening betreffende Doelmatigheid en Doeltreffendheid (art. 213a GW) van de gemeente Dalfsen. Tevens moet worden voldaan aan de Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten, waarin is voorgeschreven aan welke regels de begroting en jaarstukken minimaal dienen te voldoen.

Ook dienen de financiële handelingen te passen binnen de door de raad geautoriseerde begroting. In de begroting zijn de maxima voor de lasten per programma vermeld, die de raad heeft vastgesteld. Dit betekent dat de maxima niet mogen worden overschreden zonder aparte autorisatie van raad. De bedragen moeten op het juiste programma zijn geboekt.

Op de vorige bladzijde zijn al enige voorbeelden gegeven van wet- en regelgeving die relevant is voor de rechtmatigheid. Daaronder vallen ook raadsbesluiten die de raad uit hoofde van zijn kaderstellende rol neemt, mits daar een financieel aspect aan is verbonden: het gaat immers om de rechtmatigheid van de posten uit de jaarrekening.

Een voorbeeld van 'hogere' relevante regelgeving vormen de Europese AanbestedingsRichtlijnen (EAR) die door de Europese Commissie zijn vastgesteld. Als een decentrale overheid – bijvoorbeeld een gemeente – een aanbesteding doet, dan moet worden nagegaan of de EAR van toepassing zijn. Is dat het geval, dan zal de accountant moeten toetsen of de aanbesteding ook conform de EAR heeft plaatsgevonden.

De vraag wat rechtmatigheid in het kader van de begroting niet inhoudt is ook belangrijk. Hiermee wordt bedoeld dat handelingen en beslissingen van niet-financiële aard, bijvoorbeeld in relatie tot de Arbeidsomstandighedenwet of de Privacywetgeving, buiten de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant vallen. Dit geldt niet als er indicaties zijn van tekortkomingen die belangrijke financiële risico's opleveren.

Met betrekking tot rechtmatigheid wordt dus een onderscheid gemaakt tussen financiële en niet-financiële rechtmatigheid. Financiële rechtmatigheid heeft betrekking op alle financiële beheershandelingen: transacties, overdrachten, financieringen en vermogensmutaties. Bij de niet-financiële rechtmatigheid volstaat de accountant met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen.

4.1 Criteria inzake Rechtmatigheid

In het kader van rechtmatigheidscontrole kunnen negen rechtmatigheidscriteria worden onderkend, te weten:

- Het begrotingscriterium
- Het voorwaardencriterium
- Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium)
- Het calculatiecriterium
- Het valuteringscriterium
- Het volledigheidscriterium
- Het aanvaardbaarheidscriterium
- Het adresseringscriterium
- Het leveringscriterium

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van bovenstaande genoemde criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financiële beheer zal extra aandacht besteed worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

- Het begrotingscriterium
- Het M&O-criterium
- Het voorwaardencriterium

In de Audit Alert 17 van het NIVRA is over deze rechtmatigheidscriteria onder meer het volgende opgenomen:

Het begrotingscriterium

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals deze zijn weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is – voor zover het begrotingsoverschrijdingen betreffen – mogelijk sprake van onrechtmatige financiële beheershandelingen. De financiële beheershandeling die deze begrotingsoverschrijding veroorzaakt, kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de raad zoals deze is geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de raad geformuleerde beleid. Bij hogere lasten dan was begroot, zal bijvoorbeeld worden beoordeeld of deze worden gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen van welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad.

Als het voor de accountant niet duidelijk is of begrotingsoverschrijdingen binnen het door de raad vastgestelde beleid passen, bestaat onzekerheid over de rechtmatigheid van deze overschrijdingen.

De accountant zal dan eerst trachten meer duidelijkheid te krijgen over de visie van de raad met betrekking tot deze overschrijdingen. Indien de onzekerheid blijft bestaan, zal de accountant de onzekerheid kwantificeren en in zijn oordeel betrekken. Het bepalen van welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad.

Het M&O-criterium

Dit criterium vereist dat gemeenten een beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik moeten hebben. Het is aan te bevelen dat het college zich in het jaarverslag en/of de toelichting op de jaarrekening verantwoord over de opzet, de uitvoering en de resultaten van het M&O-beleid. Indien een gemeente geen toereikend M&O-beleid ten aanzien van een regeling voert, is er geen sprake van een verantwoord financieel beheer ten aanzien van die regeling. De accountant weet dan met zekerheid dat er een verhoogd risico ten aanzien van de rechtmatigheid bestaat en dat de met de desbetreffende regeling samenhangende posten in de jaarrekening onzeker is of is voldaan aan de te stellen eisen. Op grond daarvan is de bevinding van de accountant veelal niet te kwantificeren, maar die afhankelijk van de relatieve omvang van de desbetreffende posten wel medebepalend kan zijn voor de strekking van de af te geven verklaring. Ook een gebrekkige uitvoering van het vastgestelde M&O-beleid door de gemeente kan leiden tot een bevinding.

Indien bij een toereikend M&O-beleid dat in voldoende mate is uitgevoerd toch een belangrijke (materiële) onzekerheid – die inherent is aan de regeling – met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven of ontvangsten blijft bestaan en deze niet verder kan worden gereduceerd, dient de accountant te beoordelen of deze onzekerheid in de toelichting bij de jaarrekening adequaat wordt weergegeven. De accountant dient te overwegen of hij na zijn oordeel in zijn verklaring een toelichtende paragraaf opneemt waarin hij de gebruikers van de verantwoording nog eens nadrukkelijk op de bestaande onzekerheid wijst. Indien de onzekerheid van materieel belang ten gevolge van de M&O-problematiek niet toereikend in de toelichting op de jaarrekening is uiteengezet, dan heeft de accountant een bedenking tegen de jaarrekening en is een goedkeurend getrouwheidsoordeel niet toegestaan.

De definitie van misbruik is: *“het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of –uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen”*.

De definitie van oneigenlijk gebruik is: *“het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan”*.

Het voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden door een gemeente is aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wet- en regelgeving (Algemene verbindende voorschriften van de Europese Unie, formele wetten, algemene maatregelen van bestuur, ministeriële regelingen, raadsbesluiten, verordeningen, richtlijnen, protocollen e.d met een wettelijke grondslag en jurisprudentie). De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op:

- De omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project;
- De heffings- en / of declaratiegrondslag;
- Normbedragen (met aandacht voor hoogte en duur);
- De bevoegdheden;
- Het voeren van een administratie;
- Het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken;
- Aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie etc.

De minimale voorwaarden met betrekking tot een financiële beheershandeling hebben betrekking op *‘recht, hoogte en duur’*, de eventuele aanvulling verschilt per respectievelijk wet, regeling en verordening. Voor alle geldstromen dient in het toetsingskader ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden erop van toepassing zijn.

Bij *'recht'* gaat het om voorgeschreven rechtsbepalingen wanneer in aanmerking wordt gekomen dan wel de verplichting bestaat. Het gaat hier om harde bepalingen waarbij *'sanctie'* bestaat dat het recht wordt ontnomen. Bij *'hoogte'* zijn verwijzingen opgenomen naar tarieven, formules en andere criteria die aangeven welke voorwaarden over hoogte zijn opgenomen. Het gaat hier dus om de spelregels van de berekening. Bij *'duur'* gaat het om termijnen van verstrekking, toekenning of werkingsperiode.

In het toetsingskader richt de gemeente Dalfsen zich voornamelijk op de 3 bovengenoemde minimale voorwaarden.

5. Normenkader

Het normenkader bestaat uit externe wetgeving, verordeningen en kaderstellende besluiten van de raad voor zover die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen. Aangezien collegebesluiten in beginsel geen "spelregels" tussen raad en college zijn, vormen deze geen onderdeel van het normenkader. Een uitzondering is gemaakt voor collegebesluiten die betrekking hebben op financiële beheershandelingen en die een nadere uitwerking bevatten van:

- hetzij wet- en regelgeving van hogere organen dan de raad;
- hetzij door de raad vastgestelde verordeningen;
- en waarbij in deze wet- en regelgeving en/of deze door de raad vastgestelde verordeningen is aangegeven dat een dergelijk collegebesluit moet worden genomen.

Indien in de externe regelgeving of de eigen verordeningen alleen de verplichting tot het opstellen en nemen van een besluit is opgenomen, zal de accountant alleen onderzoeken of dit besluit ook daadwerkelijk door het college is vastgesteld. Indien in de externe of de eigen regelgeving ook eisen aan het collegebesluit zijn opgenomen, wordt ook gecontroleerd of het collegebesluit die eisen bevat. Ook collegebesluiten ten aanzien van aanbestedingen en subsidies vormen een onderdeel van het normenkader.

Van een gemeente mag worden verwacht dat aan de accountant een volledig overzicht van de relevante wet- en regelgeving, de criteria c.q het normenkader, wordt verstrekt. Dit normenkader wordt door de gemeente opgesteld.

Indien de accountant van mening is dat het normenkader niet toereikend is, ook na overleg hierover met de cliënt, dan is sprake van een subjectieve verhindering en zal de accountant wegens deze aan de gemeente verwijtbare omissie de opdracht voor de accountantscontrole niet mogen aanvaarden c.q moeten teruggeven. Dit geldt voor de opdracht als geheel en betekent dat de accountant ook geen getrouwheidsonderzoek uitvoert.

5.1 Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidtoetsing

Alle verordeningen zoals door de raad zijn vastgesteld vallen onder het begrip rechtmatigheid. De in de bijlagen opgenomen verordeningen en beleidsregels vallen onder het rechtmatigheidsbegrip, met uitzondering van die artikelen waarvan wordt bepaald dat deze buiten de accountantscontrole blijven. Dit laatste voor zover van toepassing uitsluitend voor zover deze geen financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.

Alle wettelijke kaders, zoals die in bijlage 1 "Externe Wetgeving" zijn opgenomen vallen ook onder dit begrip. Indien en voorzover bij de accountantscontrole materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd, worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de raad of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie c.q collegebesluiten vallen daar buiten. Deze interne regels kunnen overigens wel relevant zijn voor de nadere vaststelling van de invulling van hogere besluiten, maar zijn op zich geen object van onderzoek. Voorts kan een afwijking van deze lagere regelgeving passend zijn binnen de uitvoering van hogere besluiten. Het is over het algemeen aan het college om een oordeel te geven over de geconstateerde afwijkingen van lagere interne regels.

Door de raad is in verschillende verordeningen en besluiten een M&O-beleid vastgesteld. Voor bestaande procedures wordt getoetst in hoeverre deugdelijke maatregelen ter voorkoming van misbruik- en oneigenlijk gebruik worden genomen. Daarbij is de veronderstelling gerechtvaardigd dat binnen de belangrijkste procedures reeds adequate maatregelen zijn getroffen ter waarborging van de getrouwheid van de financiële verantwoording.

5.2 Taken en verantwoordelijkheden college, raad en accountant

De Wet dualisering gemeentebestuur is bedoeld om de raad – en dus uiteindelijk de burger – meer invloed te geven op het gemeentebestuur. De wet vergroot onder meer het aantal kaderstellende en controlerende taken van de raad. De functionele scheiding tussen de raad en het college wordt scherper. Het college dient zich te concentreren op zijn bestuursbevoegdheden en het afleggen van verantwoording daarover aan de raad. De raad dient zich op zijn beurt te concentreren op zijn verordenende, budgettaire en controlerende bevoegdheden. De versterking van de controlerende taak van de raad komt op diverse plaatsen tot uiting in de nieuwe Gemeentewet.

De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt één verklaring waarin hij een oordeel geeft over het getrouwe beeld en - met ingang van de controle van de jaarrekening 2004 – de rechtmatigheid. Deze ene verklaring is het resultaat van een onderzoek (de accountantscontrole) naar zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid en het oordeel bevat twee afzonderlijke conclusies: een getrouwheidsoordeel over de jaarrekening als geheel en een rechtmatigheidsoordeel over de baten, de lasten en de balansmutaties (en de toelichting daarop en de daaraan ten grondslag liggende financiële beheershandelingen).

Het rechtmatigheidsonderzoek is gericht op de naleving van de in de interne en de externe wet- en regelgeving bedoelde financiële beheershandelingen van de gemeente en de financiële consequenties daarvan in de jaarrekening. De controle op de specifieke regelgeving die voor gemeenten van toepassing is, is erop gericht vast te stellen of het college de door de raad dan wel hogere wetgever vastgestelde regelgeving heeft nageleefd. Bij de definiëring van de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole en het daarbij te hanteren normenkader wordt aangesloten bij de scheiding van de bestuurlijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het duale politieke bestel tussen het college en de raad.

5.3 Beheersing en interne controle

Het college draagt ten behoeve van het getrouwe beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening zorg voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking, en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Bij afwijkingen neemt het college maatregelen tot herstel. Tevens draagt het college zorg voor de jaarlijkse interne toetsing van een aantal bedrijfsonderdelen op juistheid, volledigheid, en tijdigheid van de bestuurlijke informatievoorziening, de rechtmatigheid van beheershandelingen en op misbruik en oneigenlijk gebruik van de gemeentelijke regeling.

Het college zorgt op basis van de resultaten van de bovengenoemde toetsing, indien nodig, voor een plan van verbetering. Het college neemt op basis van het plan verbeteringsmaatregelen voor herstel van de tekortkomingen.

De resultaten van de toets en het plan van verbetering worden ter kennisgeving aan de raad aangeboden.

5.4 Toetsingskader

Het normenkader bestaat uit een overzicht van relevante wet- en regelgeving. Het college en de ambtelijke organisatie zullen de beheersorganisatie van de gemeente zodanig moeten inrichten dat de relevante bepalingen in deze wet- en regelgeving worden nageleefd. Het overzicht van deze bepalingen (die bepalingen waaraan financiële consequenties worden verbonden) en de vereiste beheersmaatregelen vormen het toetsingskader. Dit is van belang voor de gemeente om een overzicht te hebben van de vereiste beheersmaatregelen en interne controles en voor de accountant bij de toetsing van de rechtmatigheid van het financieel beheer.

De raad wordt geacht uit hoofde van haar controlerende rol het normenkader vast te stellen waaraan het college moet worden getoetst. Het college zal op grond van het overzicht van alle voor de betreffende gemeente geldende relevante wet- en regelgeving (het normenkader) een gemeentespecifiek toetsingskader moeten opstellen. Dit betekent dat limitatief wordt bepaald welke in die wet- en regelgeving vastgelegde, voor het financieel beheer van de gemeente relevante bepalingen intern door de gemeente en door de accountant moeten worden getoetst.

Onduidelijkheden bij het opstellen van het toetsingskader worden aan de raad ter kennisname voorgelegd.

De gemeente Dalfsen zal, zoals in paragraaf 4.1 reeds is vermeld, zich binnen het toetsingskader aan de voorwaarden *'recht, hoogte en duur'* met betrekking tot de financiële beheershandelingen houden. De eventuele aanvulling hierop verschilt per wet, respectievelijk regeling of verordening.

6. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant het volgende:

Interim-controles

De accountant verricht in de loop van het boekjaar een interim-controle. De accountant brengt hiervan een verslag van bevindingen uit aan het college. Tevens stelt de accountant een verkort verslag op ten behoeve van de raad.

Het verslag bevat minimaal de volgende punten:

- Opzet financieel beheer
- Uitvoering financieel beheer
- Te onderkennen risico's
- Opzet financiële organisatie
- Uitvoering financiële organisatie
- De inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken
- Aanbevelingen om gedurende de loop van het boekjaar verbeteringen aan te brengen

Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de gemeentewet stelt de accountant naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole een verslag van bevindingen op ten behoeve van de raad. Tevens ontvangt het college hiervan een afschrift.

De accountant rapporteert in het verslag van bevindingen minimaal over de volgende punten:

- Opzet financieel beheer
- Uitvoering financieel beheer
- Opzet financiële organisatie
- Uitvoering financiële organisatie
- De inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken
- Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde informatieverzorging
- Resterende fouten en onzekerheden op het gebied van verslaglegging rekening houdend met afgesproken rapporteringtoleranties

In aanvulling op het in de wet voorgeschreven verslag van bevindingen brengt de accountant mondeling over de door hem uitgevoerde (deel)controles verslag uit over zijn bevindingen van niet van bestuurlijk belang aan de ambtenaar van wie het geldelijk beheer, het vermogensbeheer, de administratie en de beheersdaden zijn gecontroleerd, het hoofd van de dienst waar de ambtenaar werkzaam is, het hoofd financiën dan wel andere daarvoor in aanmerking komende ambtenaren.

Het verslag van bevindingen wordt voor verzending aan de raad door de accountant aan het college voorgelegd met de mogelijkheid voor het college om op deze stukken te reageren.

De accountant bespreekt desgewenst voorafgaand aan de raadsbehandeling van de jaarstukken het verslag van bevindingen met (een voor dit doel door de raad ingestelde vertegenwoordiging van) de raad.

Uitgangspunten voor de rapportagevorm

Indien de accountant onrechtmatigheden constateert, zal de accountant deze melden. Als er sprake is van onrechtmatigheden met een materiële betekenis, die gevolgen kan hebben voor de strekking van de accountantsverklaring; of als de accountant stuit op een overschrijding van de rapporteringtoleranties moet rapportering plaatsvinden aan de raad, in het rapport van bevindingen bij de accountantsverklaring.

De accountant stelt per geconstateerde onrechtmatigheid een toelichting op. Daarnaast categoriseert de accountant de geconstateerde onrechtmatigheden naar de aard van het criterium. Fouten of onzekerheden die de rapporteringtolerantie als bedoeld in hoofdstuk 3 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen.

Accountantsverklaring

In de accountantsverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. De accountantsverklaring wordt voor verzending aan de raad door de accountant aan het college voorgelegd met de mogelijkheid voor het college om op deze stukken te reageren.

Bijlagen

Bijlage 1 - Externe wetgeving gemeente Dalfsen

Activiteit	Externe wetgeving
Bestuurlijke organisatie	<ul style="list-style-type: none"> * Grondwet * Burgerlijk Wetboek * Gemeentewet * Het EG-verdrag * Wet gemeenschappelijke regelingen * Wet APPA * Algemene Wet Bestuursrecht
Algemeen financieel beheer	<ul style="list-style-type: none"> * Besluit Begroting en Verantwoording * Sociale en fiscale wetgeving
Treasurybeheer	<ul style="list-style-type: none"> * Wet financiering decentrale overheden
Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> * Ambtenarenwet * Fiscale wetgeving * Sociale verzekeringswetten * Arbeidsomstandighedenwet * Wet WALVIS * CAR / UWO
Inkopen en contractbeheer	<ul style="list-style-type: none"> * EU-aanbestedingsregels * Het besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten * Het Uniform Aanbestedingsreglement * Het aanbestedingsreglement Werken 2005 * De Wet BIBOB
Burgerlijke stand en afgifte documenten	<ul style="list-style-type: none"> * Wet GBA * Wet rechten burgerlijke stand
Grafrechten	<ul style="list-style-type: none"> * Wet op de lijkbezorging
OZB	<ul style="list-style-type: none"> * Wet waardering Onroerende Zaken
Parkeerbeheer	<ul style="list-style-type: none"> * Wet Mulder administratiefrechtelijke heffingen
Cultuur en lokale media	<ul style="list-style-type: none"> * Mediawet * Wet op het specifiek cultuurbeleid
Ambulance vervoer	<ul style="list-style-type: none"> * Wet ambulancevervoer
Sociale inkomensvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> * Wet Werk en Bijstand * Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten * Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars * IOAW en IOAZ

	* Wet inburgering nieuwkomers
Werkgelegenheid	* Wet Werk en Bijstand
Schuldhelpverlening	* Wet op het kredietbeheer
Handhaving	* Winkeltijdenwet
Brandweer en rampenbestrijding	* Brandweerwet 1995
Vreemdelingenzaken	* Vreemdelingenwet
Afvalstoffenbeheer	* Wet milieubeheer * Regeling Europese Afvalstoffenlijst * Besluit beheer autowrakken
Algemeen welzijn en sport	* Welzijnswet * Wet maatschappelijke zorg
Kinderopvang	* Wet basisvoorziening kinderopvang
Ouderenzorg	* Wet op de bejaardenoorden
Integratie	* Wet inburgering nieuwkomers * ROA / VVTV
Wegenbeheer	* Wegenverkeerswet 1994 * Besluit administratieve bepalingen wegverkeer * Wet personenvervoer
Havenbeheer	* Binnenschepenwet * Besluit administratieve bepalingen wegverkeer * Taxiwet
Groenbeheer	* Boswet * Kaderwet LNV-subsidies
Rioolbeheer en reiniging	* Wet op de waterhuishouding * Waterleidingwet
Milieubeheer	* Wet belastingen op milieugrondslag
Grondexploitatie	* Wet ruimtelijke ordening * Besluit indieningsvereisten * Asbestverwijderingsbesluit * Regeling bouwbesluit 2003 * Protocol nader onderzoek * Besluit bouwvergunningvrije en lichtbouwvergunningplichtige bouwwerken * Woningwet * Wet bodembescherming * Wet van oordeel * Wet op de stads- en dorpsvernieuwing * Bouwbesluit

	* Besluit op de ruimtelijke ordening
Stedelijke vernieuwing	* Wet Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
Telecommunicatie	* Telecommunicatiewet
Onderwijs	* Wet educatie- en beroepsonderwijs * Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek * Wet op het voortgezet onderwijs * Wet primair onderwijs
Gehandicaptenzorg	* Wet voorziening gehandicapten
Gemeentefinanciën	* Financiële verhoudingswet * Ministeriële besluiten en regelingen financiële verhoudingen en uitkeringen gemeentefonds * Wet op het BTW Compensatiefonds * Overige fiscale wetgeving
Grafrechten	* Wet op de lijkbezorging
Wonen, economie, beheer gemeentelijke panden en accommodaties	* Leegstandswet * Woningwet * Monumentenwet 1988 * Huurprijzenwet woonruimte * Huisvestingswet * Huurwet * Huursubsidiewet * Besluit Woninggebonden subsidies Wet bevordering eigenwoningbezit

Bijlage 1 – 1 - Externe wetgeving gemeente Dalfsen

Externe wet- en regelgeving i.v.m. subsidies (rijk, provincies, etc.)

Subsidieverantwoordingen met accountantsverklaring- jaarlijks af te geven of vaste indieningsdatum		
In te dienen bij	Regeling	Opmerkingen
A+O Fonds gemeenten	Stimuleringsregeling Arboconvenant	Accountantsverklaring indien subsidieverordening > € 11.500
A+O Fonds gemeenten	Stimuleringsregeling Diversiteit	Accountantsverklaring indien subsidieverordening > f € 4.537,80
ABP	Tijdelijke voorziening financiering FLO	indien declarabele FLO-uitkeringen zijn verstrekt. De regeling loopt tot 31-3-2007
Cfi	Bekostigingsbesluit inburgering nieuwkomers	De accountantsverklaring heeft zowel betrekking op de verantwoording als op de opgave telgegevens
Cfi	Bekostigingsbesluit Wet op de Expertisecentra	
Cfi	Bekostigingsbesluit WPO	
Cfi	Bekostigingsbesluit WVO	
Cfi	Besluit onderwijs aan vreemdelingen (OAV)	Indien de uitkering OAV minder dan € 45.500 bedraagt, behoeft geen accountantsverklaring bij de verantwoording te worden afgegeven
Cfi	Subsidierегeling outplacement OALT-leraren 2002-2004	Indien de uitkering OAV minder dan € 45.500 bedraagt, behoeft geen accountantsverklaring bij de verantwoording te worden afgegeven
Cfi	Subsidierегeling verbetering kwalificaties OALT-leraren 2002-2004	Indien de uitkering OAV minder dan € 45.500 bedraagt, behoeft geen accountantsverklaring bij de verantwoording te worden afgegeven
Cfi	Uitvoeringsregeling Wet educatie en beroepsonderwijs art. 4.14 (Rijksbedrage educatie)	
Cfi	Verantwoording specifieke uitkeringen, op basis van de volgende regelingen: * Wet gemeentelijke Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) * Wet onderwijs in allochtone levende talen (OALT) * Uitvoeringsregeling regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC) * Wet regeling schoolbegeleiding (SBD)* * Wet ondersteuning onderwijs aan zieke leerlingen (ZL)*	Accountantsverklaring als het totale bedrag van de verantwoorde specifieke uitkeringen € 45.500 of meer bedraagt * De bestedingsverantwoording specifieke uitkering schoolbegeleiding (SBD) en de bestedingsverantwoording specifieke uitkering voor onderwijs aan zieke leerlingen (ZL) mogen ook afzonderlijk plaatsvinden. De uiterlijke indieningsdatum voor deze verantwoordingen is 1 november 2004. Hoewel niet alle specifieke uitkeringen op hetzelfde moment verantwoord hoeven te worden, heeft het voordelen dit toch te doen. Hiermee kunnen de beheerslasten en accountantskosten voor de gemeente mogelijk

		worden teruggebracht.
Cfi	Wet ondersteuning onderwijs aan zieke leerlingen (ZL)	Indien de uitkering minder dan € 45.000 bedraagt, heeft geen accountantsverklaring bij de verantwoording te worden afgegeven. De verantwoording kan ook via de per 15 juli 2004 in te dienen verantwoording specifieke uitkeringen 2003 plaatsvinden
Cfi	Wet regeling schoolbegeleiding (SBD)	Indien de uitkering minder dan € 45.000 bedraagt, heeft geen accountantsverklaring bij de verantwoording te worden afgegeven. De verantwoording kan ook via de per 15 juli 2004 in te dienen verantwoording specifieke uitkeringen 2003 plaatsvinden
COA	Regeling opvang asielzoekers	Accountantsverklaring is niet vereist indien totaalbedrag < € 25.000
COA	Wet gemeentelijke zorg voor houders van een voorwaardelijke vergunning tot verblijf (VVTV)	De formele datum is 18 november na afloop van het boekjaar
Ministerie van Justitie	Regeling inburgering oudkomers: monitor oudkomers	
Ministerie van OC en W	Bekostigingsbesluit cultuuruitingen art. 47	Accountantsverklaring niet vereist indien uitkering < € 115.000
Ministerie van SZW	Besluit inkoop dienstverlening Arbeidsvoorzieningsorganisatie door gemeenten	Afwikkeling voorgaande jaren
Ministerie van SZW	Regeling financiering en verantwoording IOAW, IOAZ en Bbz 2004	Een accountantsverklaring is vereist als de ten laste van de gemeente gebleven kosten voor IOAW, IOAZ en Bbz tezamen meer bedragen dan € 100.000
Ministerie van SZW	Regeling kinderopvang en buitenschoolse opvang alleenstaande ouders	Een accountantsverklaring is vereist indien subsidie > € 50.000
Ministerie van SZW	Regeling uitkeringen kinderopvang 2004	Betreft eenmalig verklaring over verslagjaar 2004
Ministerie van SZW	Regeling WWB	Een accountantsverklaring is vereist indien het totale budget (inkomens- en werkdeel) meer bedraagt dan € 500.000
Ministerie van SZW	Subsidieregeling bevordering uitstroom banenpoolers	Indien einddeclaratie > of gelijk is aan € 226.890
Ministerie van SZW	Tijdelijke stimuleringsregeling bevordering activering en uitstroom ABW, IOAW of IOAZ d.m.v. klantmanagement	Een accountantsverklaring is vereist indien subsidie > € 50.000
Ministerie van SZW	Tijdelijke stimuleringsregeling Hoogwaardige Handhaving	Een accountantsverklaring (eenmalig) is vereist indien subsidie meer bedraagt dan € 50.000
Ministerie van SZW	Tijdelijke stimuleringsregeling intensivering opsporing en controle Abw	Een accountantsverklaring is vereist indien subsidie meer bedraagt dan € 50.000
Ministerie van SZW	Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverband Bbz en IOAZ	Een accountantsverklaring (eenmalig) is vereist indien subsidie meer bedraagt dan € 50.000
Ministerie van VROM	Regeling financiële bepalingen bodemsanering	M.i.v 1 januari 2000 opgenomen voor bodemsaneringen in stedelijke gebieden (met uitzondering van sanering bedrijven-terreinen) in de Wet Stedelijke Vernieuwingen. Laatste

		verantwoording van de oude regeling uiterlijk 2005
Ministerie van VROM	Uitvoeringsregeling sanering verkeerslawaaï	Betreft financiële jaarverantwoording geluidwerende maatregelen. M.i.v. 1 januari 2000 opgenomen in de Wet Stedelijke Vernieuwing. Laatste verantwoording van de oude regeling uiterlijk 2005
Ministerie van VROM	Vangnetregeling huursubsidie	
Ministerie van VROM	Wet op de stads- en dorpsvernieuwing	M.i.v. 1 januari 2000 opgenomen in de Wet Stedelijke Vernieuwing. Laatste verantwoording van de oude regeling uiterlijk 2005
Ministerie van VWS	Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (art. 50)	Accountantsverklaring alleen vereist indien uitkering > € 125.000. Art. 50 geeft algemeen kader voor specifieke uitkeringen. Voor diverse activiteiten gelden uitvoeringsregelingen waarvan de belangrijkste in dit overzicht zijn opgenomen
Ministerie van VWS	Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (art. 50)/Regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang	Verantwoording betreft op 31 december 2003 gerealiseerde uitbreiding aantal opvangplaatsen t.o.v. uitgangssituatie (BSO: 31 december 1996 en dagopvang 31 december 1998). Accountantsverklaring vereist indien totale uitkering > € 125.000
Ministerie van VWS	Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (art. 50)/Stimuleringsregeling breedtesport	Specifieke uitkering betreft meerjarig breedtesportproject van minimaal 3 en maximaal 6 jaar. Na beëindiging project moet verantwoording met accountantsverklaring (indien uitkering > € 113.445) worden ingediend vóór 1 november van het jaar volgend op het laatste projectjaar
Ministerie van VWS	Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (art. 50)/Tijdelijke stimuleringsregeling algemeen maatschappelijk werk	Accountantsverklaring betreft verantwoording over stimuleringsperiode 1-1-2000 t/m 31-12-2003. Accountantsverklaring alleen vereist indien verleende uitkering > € 125.000
Ministerie van VWS	Besluit rijksvergoeding WVG-woonvoorzieningen/Regeling verantwoording kosten WVG-woonvoorzieningen	Betreft kopen van dure woonvoorzieningen (> f 45.000 per geval)
Ministerie van VWS	Besluit specifieke uitkeringen maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingsbeleid	Betreft 2 afzonderlijke uitkeringen, één voor maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid en één voor vrouwenopvang. Voor elke uitkering verantwoording met accountantsverklaring. Accountantsverklaring alleen vereist indien uitkering > € 125.000.
Ministerie van VWS	Besluit volksgezondheidssubsidie	Accountantsverklaring indien uitkering > € 125.000
Ministerie van VWS	Tijdelijke regeling specifieke uitkering jeugdgezondheidszorg	Gedurende de uitkeringsjaren 2003 tot en met 2007 verstrekt de minister aan de gemeenten jaarlijks een uitkering voor de uitvoering van het uniform deel van het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg
Ministerie van VWS	Tijdelijke regeling uitkeringskwaliteitsverbetering indicatiestelling	Indien uitkering > € 57.000

Ministerie van VWS	Tijdelijke regeling vroegsignalering	Accountantsverklaring indien uitkering > € 113.445,05
Provincies	Besluit verantwoording stedelijke vernieuwing	Betreft verantwoording in 2005 over het investeringstijdvak 2000 tot en met 2004
Provincies	Wet op de stads- en dorpsvernieuwing	Indiening, indien het saldo begin 2003 (= eind 2002) > f. 0.00. Laatste verantwoording uiterlijk 2005
Europese gemeenschap	Interreg IIIB programma Noordzee	Project "Regional Products and farmer Markets
Europese gemeenschap	ESF-EQUAL 2004 (incl. protocol)	
Provincie	GDU (gebundelde doeluitkering)	Diverse projecten
Provincie	Overige Provinciale subsidieregelingen	
Ministerie van V&W	Regeling duurzaam veilig	

Bijlage 2A - Verordeningen gemeente Dalfsen

Programma	Afdeling	sub-afdeling	Naam Verordening	Vastgesteld door/dd	Datum inwerkingtreding	Finan/niet finan		
0. Algemeen bestuur	Griffier	Griffier	Verordening Reglement van Orde op de vergaderingen en werkzaamheden van de raad van de gemeente Dalfsen 2005	Raad / 16-12-2002	1-1-2003	NF		
		Griffier	Verordening Reglement van Orde op de vergaderingen en werkzaamheden van het college van burgmeester en wethouders 2001	Raad / 3-1-2001	5-1-2001	NF		
		Griffier	Instellingsverordening raadscommissie Dalfsen 2005	Raad / 16-12-2002	1-1-2003	NF		
		Griffier	Verordening op het onderzoeksrecht van de raad	Raad / 24-05-2004	25-5-2004	NF		
		Griffier	Verordening Gedragscode Raadsleden Dalfsen 2003	Raad / 22-4-2003	1-5-2003	NF		
		Griffier	Verordening Fractieondersteuning Dalfsen 2003	Raad / 17-02-2003	1-1-2003	F		
		Griffier	Verordening op de commissie voor de behandeling van bezwaarschriften 2001	Raad / 29-1-2001	1-2-2001	NF		
		Griffier	Verordening op het Burgerinitiatief Dalfsen 2005	Raad / 10-10-2005		NF		
		Griffier	Verordening monitoringscommissie nieuwbouw gemeentehuis	Raad / 12-12-2005		NF		
		Griffier	Verordening voorziening wethouders, raadsleden en commissieleden 2002	Raad / 28-10-2002		F		
		Griffier	Bezoldigingsverordening gemeente Dalfsen 2002	Raad / 26-08-2002		F		
		Griffier	Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie gemeente Dalfsen	Raad / 9-1-2006	1-1-2006	F		
		Griffier	Inspraakverordening 2001	Raad / 29-1-2001	1-2-2001	NF		
		MOP	B&C		Verordening op de Wet Bescherming Persoonsgegevens 2002			NF
				FZ	Archiefverordening Gemeente Dalfsen 2001. Besluit Informatiebeheer 2001			NF
B&M	F&B		Verordening Hondenbelasting 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F		
			Verordening OZB 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F		
			Verordening Toeristenbelasting 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F		
			Verordening Precariobelasting 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F		

		F&B	Verordening Leges 2005		1-4-2005	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering De Meele Nieuwleusen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Den Hulst/Oosterhulst Nieuwleusen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Oosterveen/Oosteinde Nieuwleusen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Zandspeur/Bouwhuisweg Nieuwleusen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Ankum Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering De Stuwe Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Gerner ES Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Hessem Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Koelmansstraat Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Oudleusen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Weerdhuisweg Lemelerveld	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Welsummerweg Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
		F&B	Verordening Baatbelasting Riolering Zwarteweg Dalfsen	Raad / 27-9-2004	1-11-2004	F
0. Algemeen bestuur	B&M	F&B	Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur, van de gemeente Dalfsen (ex. Art 213a Gemeentewet)	Raad / 25-10-2004		F
		F&B	Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Dalfsen (ex. Art. 212 Gemeentewet)	Raad / 25-10-2004		F
		F&B	Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente	Raad / 25-10-2004		F

		B&C	Dalfsen (ex. Art. 213 Gemeentewet) Verordening Gemeentelijke Ombudscommissie 2001	Raad / 29-1-2001	1-2-2001	NF
		B&C	Verordening Ambtelijke bijstand	Raad / 16-12-2002	1-1-2003	NF
1. Openbare orde en Veiligheid	B&M	B&C	Wegsleepverordening 2003	Raad / 22-12-2003	2-2-2004	F
		B&C	Algemene Plaatselijke Verordening 2001	Raad / 29-1-2001	6-2-2006	NF
		B&C	Verordening Telecommunicatie Cas Tel Zuid			NF
	Brandweer		Brandbeveiligingsverordening 2002			F
	Brandweer		Verordening Brandveiligheid en hulpverlening			NF
4. Onderwijs	MOP	W&O	Verordening Leerlingenvervoer Gemeente Dalfsen	Raad / 23-5-2003	30-6-2003	F
		W&O	Verordening Openbaar Rechtspersoon Openbaar Onderwijs			?
		W&O	Subsidieverordening Godsdienstonderwijs Openbaar Onderwijs 2002			F
		W&O	Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid 2002			F
		W&O	Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2001			F
5. Cultuur, Sport en Recreatie	MOP	W&O	Subsidieverordening Welzijn 2003 Gemeente Dalfsen	Raad / 23-6-2003	1-1-2003	F
		W&O	Verordening op de Sportraad Gemeente Dalfsen	Raad / 23-4-2001	26-4-2001	F
		W&O	Verordening investeringssubsidie sportaccommodaties	Raad / 25-8-2003	1-1-2004	F
5. Cultuur, Sport en Recreatie	ROB	Ontwikkeling & Grondzaken	Subsidieverordening instandhouding monumenten gemeente Dalfsen 2002	Raad / 28-10-2002	1-11-2002	F
6. Sociale voorzieningen maatschappelijke dienstverlening	MOP	SoZa	Reïntegratieverordening 2004	Raad / 7-7-2004	1-9-2004	F
		SoZa	Maatregelverordening	Raad / 7-7-2004	1-7-2004	F
		SoZa	Toeslagenverordening Wet Werk en Bijstand	Raad / 7-7-2004	1-9-2004	F
		SoZa	Fraudeverordening Wet Werk en Bijstand	Raad / 7-7-2004	1-9-2004	F
		SoZa	Verordening Bijdrageregeling Minima 2004 Gemeente Dalfsen	Raad / 27-10-2004	1-1-2004	F
		SoZa	Verordening Voorziening Gehandicapten			F

		SoZa	Verordening cliëntenparticipatie gehandicaptenbeleid Gemeenten Dalfsen 2001	Raad / 22-10-2001	1-11-2001	F
		SoZa	Verordening Gemeentelijke commissie Werk Wet en Bijstand	Raad / 28-5-2001	1-7-2001	NF
		SoZa	Verordening Bijzondere Bijstand			F
		SoZa	Boeteverordening Wet Inburgering Nieuwkomers			F
		Soza	Verordening subsidiebeleid WiW en vrijlating WWB	Raad / 24-9-2001	1-1-2001	F
6. Sociale voorzieningen maatschappelijke dienstverlening	MOP	W&O	Verordening Wet Kinderopvang Gemeente Dalfsen 2004	Raad / 25-10-2004	1-11-2004	F
		W&O	Verordening kwaliteitsregels peuterspeelzalen			F
7. Volksgezondheid en Milieu	MOP	PZ	Verordening Lijkbezorgingsrechten 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F
		PZ	Beheersverordening begraafplaatsen 2003			F
	ROB	Milieu en Bouw	Afvalstoffenverordening	Raad / 28-2-2005	20-7-2005	NF
	B&M	F&B	Verordening Rioolrechten 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F
		F&B	Verordening Afvalstoffenheffing en Reinigingsrechten 2002	Raad / 30-11-2001	1-1-2002	F
		F&B	Aangevuld bekostigingsbesluit riolering Westeinde Nieuwleusen 2002	Raad / 16-12-2002	17-12-2002	F
		F&B	Aangevuld bekostigingsbesluit riolering Buitengebied Dalfsen en Lemelerveld 2002	Raad / 16-12-2002 Raad / 25-8-2003	17-12-2002 26-8-2003	F F
8. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting	ROB	Ontwikkeling & grondzaken	Exploitatieverordening Dalfsen 2005	Raad / 26-9-2005	4-10-2005	F
		Ontwikkeling & grondzaken	Verordening planschadevergoeding 2001	Raad / 26-2-2001	22-3-2001	NF
		Milieu en Bouw	Bouwverordening 2005			NF

Bijlage 2B - Beleidsregels gemeente Dalfsen

Programma	Afdeling	sub-afdeling	Naam beleidsregels	Vastgesteld door/dd	Datum inwerkingtreding	Finan. / niet finan.
0. Algemeen bestuur	B&M	P&O	Arbeidsvoorwaardenregeling gemeente Dalfsen (ARD)			F
		P&O	Regeling klokkenluiders gemeente Dalfsen 2004			F
		P&O	Ondernemingsraad gemeente Dalfsen			F
		P&O	Regeling kledingverstrekking en het zgn. koffiegeld			F
		P&O	Vergoedingsregelingen			F
		P&O	Regeling beschikbaarheidsdiensten			F
		P&O	Regeling fietsproject			F
		P&O	Spaarloonregeling			F
		P&O	Werktijdenregelingen			F
		P&O	Regelingen e-mail en internetgebruik			F
		P&O	Sociaal statuut gemeente Dalfsen			F
1. Openbare orde en veiligheid	B&M	B&C	Beleidsregels Inzamelen Geld en Goederen	3-1-2001	5-1-2001	F
		B&C	Beleidsregels Evenementen	21-6-2005	1-7-2005	NF
		B&C	Beleidsregels vent- en standplaatsen gemeente Dalfsen	11-9-2001	11-10-2001	NF
		B&C	Beleidsregels plaatsing sandwich- en driehoeksborden ter bekendmaking evenementen	20-2-2001	1-3-2001	NF
		B&C	Beleidsregels tijdelijke verwijsborden	27-3-2001	1-4-2001	NF
		B&C	Beleidsregels voor het aanbrengen van spandoeken met ideële reclame	27-3-2001	1-4-2001	NF
		B&C	Beleidsinrichting seksinrichtingen	11-9-2001	1-10-2001	NF
		B&C	Beleidsregels uitstallingen en terrassen	18-11-2003	1-12-2003	NF
		B&C	Beleidsregels voor het gebruik van displays	20-1-2004	1-5-2004	NF
		B&C	Beleidsregels Sluittingsuur horeca-gelegenheden			NF

5. Cultuur, Sport en Recreatie	MOP	W&O	Beleidsregels Behartiging Plaatselijk Belang		19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Sociaal-Cultureelwerk Gehandicapten		19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Emancipatie		19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels EHBO	27-9-2004	19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Ouderenbonden	27-9-2004	19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Speel-o-theek voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand		19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Hulp aan Slachtoffers		19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Vrijwillig Jeugd- en Jongerenwerk		19-10-2004	F
		W&O	Beleidsregels Cultuur/muziekonderwijs Gemeente Dalfsen			F
		W&O	Beleidsregels Beeldende Kunst gemeente Dalfsen			F
		W&O	Beleidsregels Amateurkunst 2005 t/m 2007 Gemeente Dalfsen			F
		W&O	Beleidsregels Cultureel Erfgoed gemeente Dalfsen			F
		W&O	Cultuurnota gemeente Dalfsen, periode 2005-2007			F
		W&O	Gemeentelijk bibliotheekbeleid 2005 t/m 2007			F

5. Cultuur, Sport en Recreatie	MOP	W&O	Beleidsregels Cultuurtoerisme gemeente Dalfsen			?
		W&O	Beleidsregels Kunstbeleid			F
		W&O	Beleidsregels Cultuurreductie			F
		W&O	Beleidsregels Streekomroep Gemeente Dalfsen			F
		W&O	Beleidsregels Festiviteiten Gemeente Dalfsen			F
		W&O	Beleidsregels Overige activiteiten Gemeente Dalfsen			F
	ROB	Ontwikkeling &	Beleidsregels Archeologie gemeente Dalfsen			?

		grondzaken				
6. Sociale voorziening maatschappelijke dienstverlening	MOP	SoZa	Beleidsregels Bijzonder Bijstand Gemeente Dalfsen			F
		SoZa	Beleidsnotitie Langdurigheidstoelage			F
		SoZa	Debiteurenbeleid Gemeente Dalfsen			F
		SoZa	Reïntegratiebeleid Gemeente dalfsen			?
		SoZa	Verstrekingenbeleid Voorzieningen Gehandicapten			F
		Soza	Heronderzoeken IOAW en IOAZ	Raad / 25-1-2005	25-1-2005	
		PZ	Reglement Burgelijke Stand			?
		PZ	Regeling gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens			?
7. Volksgezondheid en milieu	ROB	Milieu & Bouw	Beleidsregels voor het verbranden van snoeihout in het buitengebied			NF

Bijlage 2C - Nota's gemeente Dalfsen

Nota	Afdeling	Stand van zaken
Nota recreatie en toerisme	ROB / OG	gereed
Nota gemeentelijk economisch beleid	ROB / OG	gereed
Beleidsnota wonen	ROB / OG	gereed
Landschapsbeleid	ROB / OG	om finan. redenen geen uitvoering
Groenstructuurplan	ROB / OB	gereed
Fietspadenplan*	ROB / OB	gereed
* Fietspadenplan en wegennota maken onderdeel uit van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan		
Wegennota	ROB / OB	gereed
Milieubeleid	ROB / M&B	gereed
Nota gemeentelijk Welstandsbeleid	ROB / M&B	gereed
Handhavingsnota	ROB / M&B	gereed
Uitwerking kadernota Welzijn	MOP/ WO	gereed
Deelnota's lokaal onderwijsbeleid**	MOP/ WO	gereed
** Deelnota's zijn vervangen door nota lokaalonderwijsbeleid met verwijzing naar relevante andere beleidsnota's		
Nota lokaal gezondheidsbeleid	MOP/ WO	gereed
Evaluatie minimabeleid	MOP / SZ	gereed
Notitie schuldhulpverlening	MOP / SZ	gereed
Beleidsplan sociale activering	MOP / SZ	gereed
Communicatienota	BM / BC	gereed
Uitwerking dualisering	BM / BC	gereed
Nota integraal veiligheidsbeleid	BM / BC	gereed
Strategische opleidingsplan	BM / PO	gereed
Kadernota sociaal personeelsbeleid	BM / PO	gereed
Nota mobiliteitsbeleid***	BM / PO	gereed
*** Maakt onderdeel uit van het leeftijdsbewust personeelsbeleid, wordt opgesteld in Doorz-verband		

Ontwikkelen modern personeelbeleid	BM / PO	gereed
Gedragcode integriteit personeel	BM / PO	gereed
Nota informatie- en automatiseringsbeleid	Dir. Staf	gereed
Startnotitie kwaliteitszorg	Dir. Staf	gereed
Plan van aanpak werkprocesbeschrijvingen	Dir. Staf	gereed
Project leefbaarheid en participatie	Dir. Staf	gereed
Tussenrapportage Waterfront	PG waterfront	regelmatig

Bijlage 3: Communicatie en periodiek overleg

In de onderstaande tabel is de overlegfrequentie aangegeven van de besprekingen die de diverse gemeentelijke organen hebben met de accountant.

Gemeentelijke orgaan	Overlegfrequentie
Raad of vertegenwoordiging van de raad	1 à 2
Hoofd financiën	Minimaal 3
Sectoren en afdelingen	pm
Directieteam	periodiek
Portefeuillehouder financiën	3

Toelichting bij voorgaande tabel

Raad

De accountantscontrole wordt opgedragen aan een door de raad te benoemen accountant. De benoeming van de accountant geschiedt voor een periode van vier jaar, voor het eerst voor de periode 2007-2010. Het college bereidt in overleg met de raad de aanbesteding van de accountantscontrole voor. De raad stelt voor de aanbesteding van de accountantscontrole het programma van eisen vast. In geval van Europese aanbesteding van de accountantscontrole stelt de raad voor de selectie van de accountant de selectiecriteria vast en per selectie criterium de bijbehorende gewicht.

Hoofd Financiën

Het hoofd financiën is het eerste aanspreekpunt voor de accountant bij het uitvoeren van de controle. Het hoofd financiën en de accountant hebben de volgende besprekingen:

- Pre-auditgesprek
- Besprekingen van de bevindingen van de interim-controle (op basis van de concept managementletter)
- Besprekingen van de bevindingen van de eindejaarscontrole (op basis van het concept rapport van bevindingen)
- Tussentijds voortgangsoverleg naar behoefte.

Het staat het hoofd financiën vrij om, ter ondersteuning, meerdere personen mee te nemen bij bovengenoemde besprekingen.

Het pre-auditgesprek is bedoeld om aan te geven op welke wijze invulling wordt gegeven aan de opdrachtformulering. Zowel de accountant als het hoofd financiën kunnen aangeven op welke wijze zij invulling gaan geven aan de eisen zoals deze zijn vastgelegd in de opdrachtformulering.

De accountant bespreekt zijn bevindingen eerst met het hoofd financiën alvorens deze te rapporteren aan de sectoren en afdelingen (indien dat noodzakelijk mocht zijn) en het directieteam.

Sectoren en afdelingen

Er kunnen zich omstandigheden voordoen waarin het raadzaam is, dat de accountant rechtstreeks contact heeft met een sector- of afdelingshoofd. Dit kan bijvoorbeeld gaan omtrent de vastleggingen die gemaakt moeten worden. De accountant dient in dat geval eerst te overleggen met het hoofd financiën, om te voorkomen dat de accountant gesprekken voert met diverse personen zonder dat het hoofd financiën daarvan op de hoogte is.

Directieteam

Het directieteam en het hoofd financiën hebben met de accountant de volgende gesprekken:

- Besprekingen van de bevindingen van de interim-controle (op basis van de concept managementletter)
- Besprekingen van de bevindingen van de eindejaarscontrole (op basis van het concept rapport van bevindingen)

Het directieteam heeft overleg met de accountant omdat zij eindverantwoordelijk is voor de door de accountant te controleren werkzaamheden.

Het hoofd financiën is hierbij aanwezig omdat deze persoon de vakinhoudelijke kennis kan inbrengen.

Portefuillehouder financiën

De wethouder vertegenwoordigt het bestuur. Hij heeft geen zeggenschap over de inrichting van de controle. De wethouder kan uitsluitend het onderliggende management en de ambtenaren instrueren omtrent een adequate taakvervulling.

De wethouder heeft de volgende besprekingen met de accountant:

- Pre-auditgesprek
- Besprekingen van de bevindingen van de interim-controle (op basis van de concept managementletter)
- Besprekingen van de bevindingen van de eindejaarscontrole (op basis van het concept rapport van bevindingen)
- Tussentijds voortgangsoverleg naar behoefte

Bijlage 4: Rapportage door de accountant

De accountant rapporteert op de volgende momenten:

Rapportage	Tijdstip	Inhoud	Gericht aan
Managementletter (AO/IC) dan wel verslag van bevindingen (nadruk op de financieel-technische kant)	Na afronding van de interim-controle	<ul style="list-style-type: none"> * Opzet financieel beheer * Uitvoering financieel beheer * Te onderkennen risico's * Opzet financiële organisatie * Uitvoering financiële organisatie * De inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken * Aanbevelingen om gedurende de loop van het boekjaar verbeteringen aan te brengen * Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde informatieverzorging 	college
Bestuursverslag	Na afronding van de interim-controle	* Betreft een verkorte weergave van de managementletter en het verslag van bevindingen	raad
Verslag van bevindingen	Na afronding van de controle van de jaarrekening	<ul style="list-style-type: none"> * Uitvoering financiële organisatie * Uitvoering financieel beheer * De inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken * Resterende fouten en onzekerheden op het gebied van verslaglegging rekening houdend met afgesproken rapporteringtoleranties * Relatie tussen de controletolerantie en de feitelijke bevindingen (welke gevolgen hebben bepaalde bevindingen voor de controletolerantie zoals vastgelegd in het controleprotocol) 	raad
Accountantsverklaring	Na afronding van de controle van de jaarrekening	<ul style="list-style-type: none"> * Opdracht * Uitgevoerde werkzaamheden * Oordeel bestaande uit: <ol style="list-style-type: none"> 1) Getrouwheidsonderzoek 2) Rechtmatigheidsonderzoek 	raad